עין משפט
נר מצוה

מז א מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יד ופ"ט סמג לאוין קלט קמא טוש"ע יו"ד סי' סה סעיף יא:

מח ב (מיי' פ"ד מהל' מכירה) טוש"ע ח"מ סי' רכח סעיף ה

אחד מפני האנסין ואחד שמא מוכרין לו נבלות וטרפות. אמר מר: ובעובד כוכבים בין שלימה בין חתוכה אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה. במאי עסקינן? אילימא במקום שמכריזין, חתוכה אמאי אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה? כיון דלא אכרוז אתי למיזבן מיניה, אלא פשיטא במקום שאין מכריזין, אימא מציעתא: מפני שני דברים אמרו אין מוכרין נבלות וטרפות לעובד כוכבים, אחד מפני שמטעהו ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר, ואי במקום שאין מכריזין הא לא אתי למיזבן מיניה, אלא פשיטא במקום שמכריזין, אימא סיפא: לא יאמר אדם לעובד כוכבים קח לי בדינר זה בשר מפני שני דברים: אחד מפני האנסין ואחד שמא מוכרין לו נבילות וטרפות, ואי במקום שמכריזין אי איתא דהוה טרפה אכרוזי הוו מכרזי, אלא פשיטא במקום שאין מכריזין, רישא וסיפא במקום שאין מכריזין מציעתא במקום שמכריזין? אמר אביי: אין רישא וסיפא במקום שאין מכריזין, מציעתא במקום שמכריזין, רבא אמר: כולה במקום שמכריזין רישא וסיפא שהכריזו, מציעתא שלא הכריזו. רב אשי אמר: כולה במקום שאין מכריזין ומציעתא גזירה שמא ימכרנה בפני ישראל, היכי מכרזינן? אמר רב יצחק בר יוסף: נפל בישרא לבני חילא. ולימא נפל טריפתא לבני חילא' לא זבני, והא קמטעי להו? אינהו הוא דקמטעו נפשייהו, כי הא דמר זוטרא בריה דרב נחמן הוה קאזיל מסיכרא לבי מחוזא ורבא ורב ספרא הוו קא אתו לסיכרא פגעו אהדדי, הוא סבר לאפיה הוא דקאתו, אמר להו: למה להו לרבנן דטרחו ואתו כולי האי? א"ל רב ספרא: אנן לא הוה ידעינן דקאתי מר אי הוה ידעינן, טפי הוה טרחינן, א"ל רבא: מ"ט אמרת ליה הכי, דאחלישתיה לדעתיה, א"ל: והא קא מטעינן ליה, איהו הוא דקא מטעי נפשיה. ההוא טבחא דא"ל לחבריה

אי

אחד מפני האנסים · שעובד כוכבים אנס הוא ומעכב הדינר בידו וגוזל את הטבח: כיון דלא אכרוז · היום והכל יודעים שאין היום טרפה בחוליו: אתי למיזבן מיניה · ואוכלה בגידה כסבור שניטל: אלא פשיטא במקום שאין מכריזין · דלא זבני מיניה, אימא מציעתא כו': אלא במקום שמכריזין · והיום אירע להם אונס שלא הכריזו הלכך אתי ישראל למיזבן מיניה: אכרוזי הוו מכרזי · ומדלא אכרוז לאו טרפה היא ויאכל ומה בכך: רבא אמר כולה במקום שמכריזין: רישא דקתני ובעובד כוכבים אפילו חתוכה אין צריך ליטול כשהכריזו היום שאותו היום לא יקח ישראל בשר מעובד כוכבים וסיפא נמי דאסור לשלוח דינר ביד עובד כוכבים כשהכריזו היום דהואיל ויש טרפה ימכרנה לו: מציעתא בשלא הכריזו · שאירע להם אונס ולא הכריזו על טרפה שנפלה לידם לפיכך אסור למוכרה לעובד כוכבים שמא ימכרנה לישראל דהואיל ומקום שמכריזין הוא והיום לא הכריזו אתי למזבן מיניה: כולה במקום שאין מכריזין · ולא זבין ישראל מעובד כוכבים בשר הילכך רישא א"צ ליטול גידה, וסיפא נמי אסור לשלוח עובד כוכבים וליקח בשר דכיון דאין מכריזין יש לחוש שמא יש טרפה בחיטליז ואין אנו יודעין: ומציעתא · דקתני אסור למכור לעובד כוכבים אם לא הודיעו: גזירה שמא ימכרנה לו · הטבח בפני ישראל, וזה הרואה לא שמע מן הטבח שהיא טרפה, סבור שהיא כשרה, ומיהו ברישא גבי שולח ירך לעובד כוכבים לא גזר שמא יתננה לו בפני ישראל ויקחנה מידו ויאכלנה בגידה, דבשלמא גבי מכירת טבח, בחיטליז קמזבין ליה לעובד כוכבים, התם ישראל טובא קיימי יחד וחיישינן דלמא חד מינייהו הדר וזבין לה מיניה, אבל שולח לעובד כוכבים, בביתו הוא, ומי רואה, ואת"ל יראנה אדם, לא גזרינן כולי האי שמא יקחנה זה דכ"ע לא זבני בישרא, ותנא דמתני' פליג אתנא דברייתא וגזר בה כדאוקימנא לעיל גזירה שמא יתננה לו כו': נפל בישרא לבני חילא · בא לידינו בשר לעובדי כוכבים: לא זבני · דגנאי הוא להם מאחר שאין אנו רוצים לאוכלה: אינהו הוא דקא מטעו אנפשייהו · דלא מסיילי אי טרפה אי כשרה והאי דקתני לעיל מפני שמטעהו, במוכר לו בחזקת שחוטה וכן הפותח חביות המסורות לחנוני דאומר לו "בשבילך אני פותחם" דודאי גונב דעתו: הוו אתו לסיכרא פגעו אהדדי · וכסבור מר זוטרא שלקראתו יצאו: טולי האי · יצאתם יותר מדאי: לא הוה ידעינן · ולעשות עסקינו ולילך למקום אחר יצאנו: דאחלישתיה לדעתיה · שהיה סבור תחלה שכבדוהו: והא קמטעינן ליה · אם לא הייתי מגלהו היה מחזיק לנו טובה חנם: איהו הוא דמטעי אנפשיה · אחרי שאנו לא אמרנו לו "לקראתך יצאנו":

אי

אמר אביי אין רישא וסיפא במקום שאין מכריזין · תימה לאביי ורבא ורב אשי ברישא היכי מסדר ליה חתוכה הא לעיל אמרי' חתוכה אסור גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אי נמי משום דגניב ליה דעתיה וי"ל דלית להו להך שינויי אלא שינויא קמא דאוקי במקום שמכריזין וחיתוך דעובד כוכבים מידע ידיע ובחנם פירש בקונטרס אמילתיה דרב אשי דפליג תנא דמתני' אתנא דברייתא דיכול לומר רב אשי (א) בשינויא קמא דלעיל כדפרישית והא דקתני מציעתא דאין מוכרין נבלות וטרפות לעובד כוכבים מפני שמטעהו דוקא במכירה הוא דאסור לפי שהעובד כוכבים נתן מעות בתורת שחוטה אבל בשולח דורון לא חיישינן וסיפא דחייש שמא ימכרו לו נבלות וטרפות לא שימכרו בתורת שחוטה אלא שמא ימכרו לו ויודיעוהו שהיא טרפה והעובד כוכבי' לא יגיד לו ולהא חיישי אמוראי דהכא והא דקתני ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל לאביי ורבא איירי במקום שמכריזין ולא הכריזו אבל במקום שאין מכריזין לא חיישינן דלמא הדר זבין לה ישראל מיניה אפילו במכירת טבח בחיטליז דאיכא ישראל טובא ורב אשי חייש כיון דטובא ישראל קיימי התם דילמא חד מינייהו הדר זבין לה מיניה כדפירש בקונטרס ומיהו להאי שינויא דמשני לעיל גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל קשה רישא דהך ברייתא ודוחק לומר דפליג ומפרש ר"ת דלעיל במתניתין איירי באומר הישראל לעובד כוכבים שהיא מנוקרת והתם הוא דאסור משום דגונב דעתו אבל שלימה הא חזי ליה עובד כוכבים שלא ניטל הגיד אע"פ שישראל אמר לו שניטל יודע עובד כוכבים שהוא משקר ולכך חיישינן נמי בחתוכה שמא יתננה לו בפני ישראל ויקנה ישראל מן העובד כוכבים אף במקום שאין מכריזין ויאכלנה בגידה ולא חיים דלמא טרפה היא מאחר שאומר ישראל בשעה שנתנה לעובד כוכבים שתקנה וטרח בה ליטול הגיד עד שראוי לעצמו דאפי' יהא מותר לגנוב דעת העובד כוכבים מ"מ לא מסיק אדעתיה שלהטעותו אומר לו כן והא דדייק מדאיקפד שמואל דאסור לגנוב דעתו יודע היה שמואל שבגנעא נתן לו ולא היה לו לחוש שמא רואה ישראל אחר אלא משום גניבת דעתו וברייתא דקתני ובעובד כוכבים בין חתוכה ובין שלימה א"צ ליטול הימנה גיד הנשה התם כשנתן לו סתם ולא אמר לו שהיא מנוקרת דאיהו דאטעי אנפשיה וגם ליכא למיחש דלמא חזי ליה ישראל וזבין ליה מן העובד כוכבים דבמקום שאין מכריזין איירי וחיים שמא אחר שניטל הגיד נודע לו שהיא טרפה ולכך נתנה לעובד כוכבים אבל היכא דאמר לעובד כוכבים שהיא מנוקרת לא חיים דלמא טרפה היא דאי טרפה היא מאי נפקא מיניה דניקור הרי אינה ראויה לעצמו ומציעתא דאין מוכרין נבלות וטרפות לעובד כוכבים °היינו כשאומר לו דכשרה היא ולכך אסור משום דמטעהו וגם משום שמא יקנה ישראל ממנו במקום שמכריזין ולא הכריזו אבל במקום שאין מכריזין לא חיישינן דאפילו ראהו שאמר לו הישראל כך קא חשיב ישראל הרואה דלהשביח מקחו אומר לו כן דכשרה דמיה יקרים דראויה לימכר לישראל אבל כשאומר דניטל גיד הימנה לא שייך טעם זה דלא עדיפא בהכי ורב אשי סבר דאפילו במקום שאין מכריזין חיישינן דישראל השומע לא אסיק אדעתיה דלהשביח מקחו אומר כן וא"ת ולפלוג וליתני בדידה בגיד ובמקום שאין מכריזין דבהכי איירי רישא לאביי דכשאומר לו שהיא מנוקרת אין לשלוח עד שיטול הימנה גיד הנשה מפני שני דברים אחד מפני שמטעהו ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל וי"ל דנקט נבלה וטרפה לרבותא דקא ס"ד דלא אסור מפני שמטעהו כשמוכר לו בחזקת שחוטה לפי שיודע דלהשביח מקחו אומר כן:

אינהו דקא מטעו אנפשייהו כי הא · פי' בקונטרס והא דקתני לעיל מפני שמטעהו במוכר לו בחזקת שחוטה וכן הפותח חביות המסורות לחנוני כשאומר לו בשבילך אני פותחן דודאי גונב דעתו ואין נראה דהא אלא אם כן הודיעו קתני דמשמע אפילו בסתם אסור ולא שרי אלא בכה"ג ועוד דמאי פריך מרב יהודה דפתח ליה לעולא דהא ודאי שלא היה מטעהו רב יהודה לומר לו בשבילך אני פותחן לכך נראה דהתם בסתם ואסור משום דאין להורח לאסוקי אדעתיה דמסורות לחנוני אבל הכא איבעי [להו] לאסוקי אדעתייהו דטרפה היא ומר זוטרא איבעי ליה לאסוקי אדעתיה שלא לקראתו היו באים אלא לצורך עצמם:

והא קא מטעינן ליה · וא"ת והא אין זה טעות כיון דבלאו הכי היו באים לכבודו כדקאמר ליה טפי הוה טרחנא דכה"ג אמריק לעיל שאני עולא דחביב ליה לרב יהודה" וי"ל דלא דמי כלל דלעיל נהי דליכא פסידא כל כך במה שפותחן כיון שהיו מסורות לחנוני מ"מ בעבורו פתחן וכיון דאפילו לא היו מסורות היה פותחן בעבורו לא הוצרך להודיעו כלל אבל הכא לא באו כלל בעבורו:

אגן

רבינו גרשום

משנותן לאחרים : אלא פשיטא במקום שאין מכריזין כלומר במקום שאין רגילין להכריז באותו מקום אין קונה על הכל ישראל מא"י בשר לפיכך בא"י בין שלימה ובין חתוכה אין צריך ליטול מטנה גיד הנשה דלא אתי ישראל מיזבן מיניה אלא פשיטא במקום שמכריזין כלומר במקום שרגילין להכריז ביום שלא הכריזו לא ימכור לו נבלות וטרפות לא"י שמא יחזור וימכרנה לישראל · ומצעתא בשלא הכריזו כלומר במקום שרגילין להכריז ביום שלא הכריזו אין מוכרין נבלות וטרפות לא"י שמא ימכרנה לישראל ורב אשי אמר כולה במקום שאין מכריזין · ואי פרכת (א') במקום שאין רגילין להכריז אמאי אין מוכרין נבלות וטרפות לא"י והא לא אתי ישראל למיזבן מיניה גזרה שמא ימכרנה לו בפני ישראל : אינהו הוא דקא מטעו כו' כלומר הן יודעין שטרפה והא דלא קא מכרזי נפל טריפתא לבני חילא. כי היכי דלא מימאסו : הא קא מטעינן ליה · כלומר דאנן אמרי' ליה דאנן נפקינן לקדמותיה וקא מטעינן ליה: איהו הוא דקא מטעי נפשיה: כלומר שהוא יודע דלא נפקינן לקדמותיה ואף על פי כן קאמר אמאי איצטער רבנן :

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה אמר וכו' דיכול לומר רב אשי כשינויא :

גליון הש"ס

תום' ד"ה אמר וכו' היינו כשאומר לו דכשרה היא · עי' לקמן דף קו ע"א ובמהרש"א : שם :

מבנה ◇
רישא(אמר), מציעתא, סיפא
3 ציטוטים מהמקור כדי לברר
אם מדובר במקום
שמכריזין על הטריפה
או לא

מבנה ⌂
ג' גישות להסביר
מקור הנ"ל

נושא
- היכי מכריזין
- אין לחשוב ממצב
שאדם מטעה את עצמו